

Hässleholms kommun

Hässleholms kommun utgörs till stor del av mellanbygder på urbergsgrund förutom ett område med kritberggrund i sydöst, av samma typ som på Kristianstadsslätten. Jordarten är till övervägande del mindre bördig nordostmorän med inslag av istidens sand- och grussediment. Men det finns områden kring Hässleholm, Tyringe och Hörja som nästan helt domineras av isälvsavlagringar. Den norra delen av kommunen är belägen inom Nordöstkånes barrskogslandskap. I söder ligger de markanta skogklädda urbergsåsa Nävlingeåsen och Matteredåsen.

Den nordvästra delen av kommunen är mycket rik på myrmarker på grund av den höga nederbörden och den dåliga avrinningen. Till de större sjöarna hör Finjasjön, Lursjön, Skeingesjön, Vittsjön och Tydingen. Almaån, som är det näst största vattendraget i kommunen, avvattnar Finjasjön österut mot Helge å. En rad biflöden ansluter till Almaån från skogsbygderna i norr.

Hela kommunen är skogrik och odlingsbygderna är småskaliga, förutom kring Hässleholm och österut mot Kristianstad. Boken dominerar i de södra delarna och den har ofta etablerat sig på tidigare betade områden. Kommunens stora naturvärden ligger till stor del i landskapets småskalighet och mångfomighet samt i den stora förekomsten av bokskog.

I kommunen finns många fornlämningar, främst i form av gravar och fossil åkermark. Dessa är huvudsakligen från brons- och järnåldern. Kyrkorna ligger förhållandevis glest och byarna är vanligen små. I de mer marginella trakterna finns system av ensamgårdar. Enstaka gods och hergårdar sätter sin prägel på landskapet. Med järnvägens etablerande uppstod en del stationssamhällen, som kom att bli bygde- och industricentra. Hässleholm blev en stor jämvägsknut, som sedan vuxit till stad och kommuncentrum.

1 Sjöbergasjön (N3)

Variationsrikt odlingslandskap.

Beskrivning. Vid Sjöbergasjön och dess norra sida finns ett småskaligt jordbrukslandskap med betesmarker, stengården, ridåer och äldre bebyggelse.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Fortsatt markanvändning med hävd av betesmarkerna utan kvävegödsling.

2 Store mosse – Häglinge

Vid Häglinge och Store mosse finns ett omväxlande och småbrutet landskap, som har utvecklats genom områdets speciella förutsättningar, betande djur och människans arbete. Odlingsbygden har gamla anor, vilket bl.a. manifesteras av ett stort järnåldersgravfält. Store mosse och den torvtäkt som bedrivits där har varit betydelsefulla för trakten under lång tid.

2a Store mosse (N3)

Större våtmarksområde, som delvis genom torvtäkt hyser ett rikt fågelliv och en intressant flora.

Beskrivning. Store mosse ligger i kommunens södra del. Här bedrevs torvbrytning i stor skala från sekelskiftet fram till 1969, vilket har skapat ett stort antal grunda vattensamlingar med ett rikt fågelliv. Mossen hyser även en intressant flora med arter som smalfräken, vattenaloe, torvtåg, sydbladdra och dvärgbladdra. **Källor:** 1, 2, 16, 17.

Bibehållande av värden. Mossen lämnas för fri utveckling.

2c Lunden (N3)

Geologiska och botaniska värden.

Beskrivning. Lunden är ett basaltberg, som utgör resterna av en vulkankrater, sedan de lösare bergarterna eroderats bort. Kullen är klädd med lövskog, som har ett rikt fålskikt och en frodig vårflora med olika slags sippor.

Källor: 1, 7.

Bibehållande av värden. Bevara den geologiska formationen och den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd.

2d Ynglingarum (N2)

Naturbetesmark utan kvävepåverkan och med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. Strax väster om Häglinge finns en hagmark och en betad lövskog i ett ganska småbrutet jordbrukslandskap. Hagmarken domineras av lövträd som ek, rönn, björk och al samt enstaka tallar. I det glesa buskskiktet växer en, hassel och slån. Fältskiktet består av fuktängs- och gräshedsvegetation med riklig förekomst av stagg. Öster om hagmarken ligger ett betat lövskogsparti med ek, bok, avenbok, björk och al.

Källor: 11, 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd och röjning utan kvävegödsling.

2e Ebbarp (N3)

Naturbetesmark med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. Öster om Tjörnarps på gränsen till Malmöhus län finns en hagmark med stengärden och fågator samt spridda dungar och ett glest buskskikt. Inom området finns en mosaik av gräsheds- och fuktängsvegetation, som delvis är kvävepåverkad. Bland de hävdberoende arterna kan nämnas ängsskallra, jordtistel, kattfot och knägräs.

Källor: 7, 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd utan kvävegödsling.

2f Lönnebjär (N2)

Basaltkupp med geovetenskapligt värde. Naturbetesmark utan kvävepåverkan och med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. Norr om Häglinge på sluttningen av en basaltrest finns en varierad hagmark med solitära träd och ett sparsamt buskskikt av en, hassel och lövföryngring. Inom betesmarken finns flera odlingsrösen, stengärden och purror. Fältskiktet domineras av gräshed och tuvtåtel-fuktäng med många hävdberoende arter.

Källor: 1, 7, 11, 12.

Bibehållande av värden. Bevara basaltkuppen. Fortsatt hävd utan kvävegödsling.

2g Ballran (N2)

Basaltkupp med geovetenskapligt värde.

Beskrivning. Vid Ljunga ligger en basaltkupp, som bildades i utbrottskanaler på förhistoriska vulkaner. De lösare bergarterna runt den hårdare basalten har eroderat bort. På den näringsrika jorden växer bl.a. ek, avenbok och hassel. Fältskiktet är rikt och har en frodig vårflora, som är karakteristisk för området, med bl.a. blåsippa, gulsippa och vitsippa.

Källor: 1, 7.

Bibehållande av värden. Ingen täktverksamhet eller annan exploatering.

4 Norra Mellby – Ljungarum

4b Ljungarumsdeltat (N3)

Geomorfologiskt mycket välutbildat delta från landisens avsmältning. Av stort värde för forskning och undervisning.

Beskrivning. Ljungarumsdeltat har solfjädersform och är uppdelat i tre lobor mot söder. Den mellersta loben, som är den största av dem, är genombruten av en markerad erosionsdal, d v s dalgången har bildats efter det att sanden har avsatts. Den del av deltat, som har legat närmast iskanten, ligger 115–120 m över havet och utgörs av ett s.k. kittelfält med dödisgropar, som är upp till sex m djupa. Den östra delen av deltat delas mitt på av en åsrygg, som utgör det enda synliga spåret av den materialförande isälven.

Flera raviner, som uppkommit genom jordflytning, ligger i de delar av deltat, som vetter mot söder och Store mosse. Ljungarumsdeltat bör ha bildats i en lokalt uppdämd issjö. Det domineras i dag av öppna åkermarker, men i dalgångar och i de nordöstra delarna finns en del lövskog och igenväxande betesmarker. Floran är rik i den södra delen med bl.a. smörboll, hedblomster och orkidéer. Deltat har varit föremål för en del täktverksamhet genom åren, men bedöms ändå ha stora bevarandevärden.

Källa: 14.

Bibehållande av värden. Den pågående täktverksamheten avslutas och ingen ytterligare täktverksamhet tillåts. Ingen dikning eller gödsling vid de rika floralokalerna. Landskapet bibehålls öppet.

6 Maglö (K, N3)

Äldre herrgård i mellanbygd. Variationsrikt odlingslandskap med flera gamla fristående träd. Delvis naturreservat.

Beskrivning. Maglö herrgård har gamla anor och delar av huvudbyggnaden härstammar från 1600-talet. Gården består av tre välbevarade, vitputsade längor. Ekonomibygnaderna är uppförda enligt äldre tradition i gråsten och skiftesverk. Kulturlandskapet är omväxlande med lövskogsdungar och gamla solitära bokar och ekar. Området omges av skogsmarker i söder och ett öppet odlingslandskap i norr.

Källor: 1, 4, 11, 17.

Bibehållande av värden. Herrgårdsmiljön bibehålls och ingen ny bebyggelse tillåts. De fristående gamla träden och ekhagen bör bevaras.

7 Nävlinge sydöst (N3)

Större område som används för skogsbete.

Beskrivning. Strax söder om Nävlinge finns ett större skogsbete i en lövskog. Området är mycket variationsrikt med betespräglade gläntor omväxlande med mera slutna partier.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Fortsatt bete med viss gallring.

8 Nävlinge

I Vinne ås dalgång på Nävlingeåsen finns ett omväxlande och småskaligt kulturlandskap, som markant bryter av den annars skogklädda nordsluttningen. Området ligger i utkanten av slättområdena. Landskapets speciella förutsättningar och människans arbete har gett ådalen dess prägel. Vattendraget har varit viktigt som kraftkälla.

8b Högaberg (N3, K)

Äldre ädellövskog med sällsynta arter.

Beskrivning. Kring ett biflöde till Vinne å strax norr om Nävlinge finns en äldre ädellövskog. På flera ställen kommer vatten fram i kärdråg, vilka hyser en intressant lägre fauna.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Området lämnas för fri utveckling.

8c Dammhuset (N3, K)

Biologiska värden.

Beskrivning. Kring Vinne ås bäckravin finns en gammal bokskog. Det ytliga och rörliga grundvattnet ger goda förutsättningar för den lägre faunan och florin. I den östra delen finns skogsbeten i lövskog.

Källor: 11, 17.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd. Fortsatt skogsbete.

9 Myrarpemyren (N2)

Hotade och relativt opåverkade våtmarkstyper.

Beskrivning. Söder om Hjortaröd på gränsen till Malmöhus län ligger en orörd högmossa av västlig typ. Norr om mossen finns ett stort opåverkat, mångformigt och småkuperat landskogsområde. Mossen är svagt välvd med kalt mosseplan. I norr överväger ristvuvsvegetation med inslag av klockljud, medan mossen i övrigt domineras av höljevegetation. I norr finns även ett par kärrområden med bl.a. veketåg, flaskstarr och ängsull. Runt den stora fastmarksholmen i öster finns en lagg med dominans av flaskstarr. Inslaget av björk är stort i kantskogen.

Källor: 1, 2, 9.

Bibehållande av värden. Området lämnas för fri utveckling.

10 Myrarp (N3, K)

Hotade naturtyper. Omväxlande odlingslandskap med ålderdomlig bebyggelse.

Beskrivning. Odlingslandskapet runt byn Myrarp är småskaligt och tämligen ålderdomligt. Stengårderna är talrika och relativt välbevarade. Inom området finns flera betesmarker utan hävd, som håller på att växa igen. Bebyggelsen är varierad och flera gårdar är välbevarade och välskötta. En av gårdarna är fyrängad och har bibehållit sin äldre karaktär med bl.a. delar av skiftesverk. Norr om Myrarp finns ett bokskogsområde, där stora delar fortfarande betas. Området har ett stort inslag av alkärr och sumpskog.

Källa: 11.

Bibehållande av värden. Bebyggelsestrukturen bibehålls. Området hålls fortsatt öppet. Fortsatt beteshävd. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd.

11 Hovdala (N3, K)

Storskaligt och mångformigt landskap med lång kontinuitet. Välbevarad slottsmiljö med karaktär av 1500- och 1600-tal.

Beskrivning. Söder om Finjasjön ligger ett stort militärt övningsfält kring Hovdala slott. Landskapet höjer sig mot Matterödsåsen i väster med omfattande bokskogar. Den extensiva betesdriften och militärens markslitage har gjort att många hävdberoende arter har kunnat leva kvar. Förekomsten av äldre bokskog med lång kontinuitet har också skapat förutsättningar för en rad skogsarters existens. Talrika stenåldersboplatser, rösen, en hällristningslokal och olika stensättningar berättar om en rik bosättning och en öppen odlingsbygd under en stor del av vår förhistoria.

Hovdala omnämns som sätesgård i medeltida källor och den ursprungliga gården ska ha legat öster om den nuvarande. Hovdala är idag en trelängad slottsanläggning, som bibehåller mycket av den ursprungliga 1500-talskaraktären. Anläggningen har varit omgärdad av en vallgrav, som det fortfarande finns spår kvar av. Ekonomibyggnaderna är oregelbundet placerade kring en stor gårdsplan och är huvudsakligen uppförda i gråsten. De binds samman av ett mäktigt porttorn, troligen från 1500-talet. Söder om slottet finns bl.a. arbetarbostäder.

I åsslutningarna söder om Hovdala ligger flera välbevarade torp. Strax sydväst om slottet finns ruinen efter ett ej fullbordat åttakantigt bibliotek från 1790-talet.

Källor: 4, 5, 11.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd. Betesmarkerna bör hävdas intensivare. Slottsmiljön bibehålls intakt. Området runt slottet hålls öppet.

12 Nävlingeåsen – Göingeåsen

Områdets magra naturliga förutsättningar har gett upphov till ett extensivt åkerbruk under förhistorisk tid, vilket de talrika odlingsrösena vittnar om. Under historisk tid dominerade betesdriften i dessa trakter.

12b Västra delen (N3, K)

Området har skoglig kontinuitet och betydelse för friluftslivet. Förekomst av fornlämningar och fossil åkermark.

Beskrivning. På Göingeåsen finns omfattande bokskogar. Skogarna har stort värde genom lång kontinuitet, trots att dagens bestånd inte är gamla och inte har särskilt mycket död ved. Området är även av stor betydelse för det rörliga friluftslivet genom sin närhet till Hässleholm. På åsen finns åtskilliga fornlämningar främst i form av röjningsrösen, gravrösen, stensättningar och domarringar, som berättar om att området varit en öppen odlingsbygd under brons- och järnåldern.

Källor: 5, 17.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd. Ingen markberedning inom områdena med fossil åkermark.

12c Spragleröd (N2, K)

Skoglig kontinuitet med gammal skog och en del död ved.

Beskrivning. Söder om Tormestorp på den branta västsidan av Göingeåsen finns en äldre bokskog med många gamla träd och en del död ved. Området har lång kontinuitet som skogsmark. Nedanför branten finns alsumpskogar kring ån med en del öppna partier, där en hävdgynnad flora har kunnat leva kvar.

Källor: 5, 17.

Bibehållande av värden. Kämområdet i branterna lämnas för fri utveckling liksom alsumpskogen. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd i hela området. Återupptagen hävd av fodermarkerna.

12d Ebbjörnarp (N2, K)

Variationsrikt och välbevarat kulturlandskap.

Beskrivning. Ett mycket välbevarat kulturlandskap kring tre gårdar på Göingeåsen. Gårdarna ligger i karakteristiska lägen på slutningen utan egentlig bygemenskap. Odlingslandskapet är småskaligt och har kvar sin ålderdomliga karaktär med många stengården, hagmarker, små åkrar och välbevarade gårdsmiljöer. Tillsammans ger dessa element en mycket fin helhetsbild. Området är rikt på lövträd, men omges av granskog.

Källor: 11, 17.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd av markerna med röjning och borttagande av gran. Ny bebyggelse bör anpassas till befintlig tradition. Fortsatt småskaligt åkerbruk.

13 Oreberget (N3)

Ädellövskog med stora biologiska värden.

Beskrivning. Sydväst om Vinslöv finns rika ädellövskogar på Nävlingeåsens sluttning. Kring bäckdrågen vid Oreberget finns goda förutsättningar för den lägre faunan och floran.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd. Ingen dikning av bäckdråg och kärr.

14 Ringeleslätt (N3)

Geologisk nyckellokal.

Beskrivning. Detta lilla kalkbrott är det enda man känner till i det s.k. santonlagret, som bildades under den geologiska tidsperioden krita. Det är dessutom särskilt intressant genom de kraftigt lutande lagren och det grova konglomeratet, som visar hur den intilliggande Nävlingeåsen har bildats genom förkastningsrörelser. Vissa av dessa rörelser har skett just under santontid.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Ingen tippning av schaktmassor och liknande får ske i takten. Eventuellt viss röjning av uppkommande busksly.

15 Åraslöv

15a Åraslövs mosse (N2)

Hotade naturtyper och arter.

Beskrivning. Åraslövs mosse är ett större kärrområde med öppna partier i sumpskog och ädellövskog. Vegetationen växlar från fattigkärr till extremrikkärr. Floran är artrik med bl.a. 13 orkidéarter, blåtåtel, brudborste, kärmspira, majviva, vildlin, kärnull, smörboll och vitpyrola. Träd och buskskikt förekommer i områdets yttre delar och består huvudsakligen av björk och videbuskage. Här finns bl.a. rosmarinvide, som är en lågvuxen och kalkgynnad art med östlig utbredning. På mossen har tidigare bedrivits ängsslätter och torvtäkt.

Källor: 1, 2, 9, 12.

Bibehållande av värden. Röjningar och återupptagen hävd.

16 Lommarpshägnen (N3)

Artrik betesmark med en hotad naturtyp.

Beskrivning. Väster om Vinslöv vid Lommarp finns ett vilthägn med partier av stäppartad torräng, som är en hotad naturtyp. Här finner man arter som flentimotej, sandnejlika, fältsippa, grusbräcka, småfingerört, grusviva, backtimjan, axveronika, fältvädd, fältmalört och hedblomster.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd utan kvävegödsling.

17 Ignaberga – Tykarp

Landskapet kring Ignaberga och Tykarp har en omväxlande karaktär. Från tämligen flacka åker- och betesmarker kring Ignaberga övergår terrängen i söder i den skogklädda Nävlingeåsen. Området är rikt på fornlämningar och särskilt vanliga är röjningsrösen, som berättar om ett öppet odlingslandskap under brons- och järnålder. I den sydöstra delen av området ligger Sale stenar, som är ett gravfält från järnåldern. Området har ett småskaligt ägomönster med ett flertal stengården.

17b Vedhygge – Oretorp (N3)

Biologiska värden.

Beskrivning. Väster om Vinslöv på Nävlingeåsens sluttning finns stora bokskogar, som i de nedre partierna kommer i kontakt med kalkrika marklager. Floran och faunan är rik med många arter, som förekommer i ängslövskog. Många sällsynta svampar har också påträffats. Området har stort värde för friluftslivet och för undervisning.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd.

17c Tykarpsgrottorna (N3, K)

Stort underjordiskt kalkbrott med gamla anor och hotade fladdermusarter.

Beskrivning. Den rika förekomsten av kalk i området har gett upphov till kalkbrytning, vilken är belagd sedan medeltiden. Särskilt omtalade är Tykarpsgrottorna, där flera nedgångar finns bevarade. Grottorna är sedan länge nedlagda, men under mark finns pelarsalar och gångar inom ett flera tunnländ stort område. Den största grottan har blivit en välbesökt turistattraktion. Den är också geologiskt intressant genom de fossiler som bevarats i kalkstenen. Gruvmiljön utgör ett välbevarat kulturhistoriskt dokument över bygden och människors arbete här under flera århundraden.

Bechsteins fladdermus och barbastell övervintrar i de grottor, som ej visas för turister och där temperaturen är konstant. Igenfyllda grottmyningar har öppnats för att förbättra förhållandena för fladdermössen.

Källor: 4, 5, 7, 11, 13, 16, 17.

Bibehållande av värden. Bevara industrilämningarna. Grottorna lämnas ostörda under vinterhalvåret med möjlighet för fladdermössen att flyga in och ut.

19 Perstorps fiskedammar – Hallen (N3)

19a Fiskedammarna (N3)

Variationsrikt område med skoglig kontinuitet, hotade naturtyper och arter. Gammal bokskog med lång kontinuitet. Geovetenskapliga värden.

Beskrivning. I sydväst på gränsen till Perstorps kommun finns ett system av sjöar och konstgjorda dammar. Dammarna skapades i slutet av 1800-talet, då mindre sjöar, mossar och kärrområden dämades upp för att skapa fiskodlingar. Fisken, som främst bestod av karp, sutare och ål, gick på export till Tyskland. Fiskodlingen pågick en bra bit in på 1900-talet. Dammarna fungerar nu som vattenmagasin för Perstorp AB. Området är en god fågellokal med häckande arter som knipa, knölsvan, sångsvan, fiskgjuse, skrattmå, storlom och fisktärna. Landskapet är mycket omväxlande och mångformigt. Förutom sjöarna och dammarna finns här många öar, en gammal bokskog och omfattande strandsumpskogar. Väster och söder om dammarna ligger ett större bokskogsområde med gamla träd och lång kontinuitet. I och kring dammarna finns isälvsavlagringar, som har ett mycket högt skyddsvärde.

Källor: 1, 16, 17.

Bibehållande av värden. Fri utveckling av strandskogarna och begränsad påverkan på vattennivån. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd. Ingen täktverksamhet.

19b Hallen (N1)

En av länets värdefullare bokskogar med lång kontinuitet.

Beskrivning. Hallen är en markant urbergsknalle mitt i området Perstorps fiskedammar. På knallen växer en välbevarad naturskogslignande hedbokskog. Höjden stupar brant ned mot Store damm på norra sidan. Överst är markvegetationen mycket sparsam på grund av det utsatta läget och den magra jordmånen. Längre ned på sluttningarna finns ett rikare fältskikt. Rikedomen på gamla träd, högstubbar och lågor är anmärkningsvärt stor och har få motsvarigheter i länet. Detta är en viktig miljö för en rad känsliga arter i den lägre floran och faunan.

Källor: 1, 6.

Bibehållande av värden. Området lämnas för fri utveckling.

20 Grösjön (N3)

Relativt opåverkat område med biologiska värden.

Beskrivning. Området består av en sjö i nordost och en tredelad, svagt välvd mosse i sydväst. Mossens två västra delar är skogbevuxna och saknar lagg.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Området lämnas för fri utveckling.

21 Smedeboda (N3, K)

Variationsrikt landskap med geologiska och biologiska värden. Välbevarad gård.

Beskrivning. Sydväst om Tyringe ligger ett större bokskogsdominerat landskap med flera grusåsar, som löper i nordsydlig riktning. Jordbrukslandskapet är omväxlande och småskaligt och ligger insprängt i bokskogspartier. Lilla Tockarp är en välbevarad trelängad gård med ålderdomlig prägel. Uthusen är delvis i skiftesverk.

Källor: 14, 15.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd.

Ingen täktverksamhet och fortsatt drift av de småskaliga jordbruken. Gården Lilla Tockarp bibehålls intakt.

22 Gumlösa, Hälleberga backe och Sinclairsholm

Detta är en liten slättbygd i ett annars skogsdominerat landskap. Området präglades tidigt av ett stormanna-intresse tack vare de bördiga jordarna längs Almaån, vilka möjliggjorde storgodsdrift. Stormannainflytandet manifesteras i en fomborg, Gumlösa kyrka och Sinclairsholms herrgård.

22b Hälleberga backe (K, N3)

En av länets få fomborgar i karakteristiskt läge. Geologiskt och botaniskt värdefullt område.

Beskrivning. Hälleberga backe är en markant, hög urbergsknalle klädd med lövskog. På höjden ligger en fomborg. De mestadels branta sluttningarna har utgjort ett naturligt skydd. Där sluttningarna inte är så branta byggde man stenvallar, som ursprungligen var palissadförsedda. Borgens ålder är inte känd, men de flesta fomborgarna i Sverige anlades under yngre järnålder. Delar av skogen har inslag av äldre träd och död ved.

Källor: 4, 5, 8, 17.

Bibehållande av värden. Ingen markberedning. Området hålls fritt från undervegetation. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd.

24 Björkåkra (N3)

Naturbetesmark utan kvävepåverkan och med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. Vid Gräsabygget mellan Hörja och Finja ligger en stenig och öppen hagmark med dungar av björk och al. Området domineras av gräshedsvegetation med arter som rödven, vårbrodd, hundstarr, lundstarr, hirsstarr, tuvtåtel, kruståtel, svinrot, knägräs och borsttåg.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt hävd utan kvävegödsling.

25 Hörja – Rullabygget (N3)

Ett av länets mäktigaste nät av rullstensåsar med omgivande isälvsediment.

Beskrivning. Mellan Angsholmssjön och Hörja finns ett mycket kuperat område med stora mäktigheter isälvsmaterial. Huvudåsen i detta åsstråk slingrar sig fram huvudsakligen i nordöstlig riktning och uppnår ofta en höjd av 10–15 m. På ömse sidor om huvudåsen finns både mindre och större parallella åsryggar och i den norra delen mindre tvärgående ryggar. Inom området finns också många kullar och dödishålor. De centrala delarna är i dag bevuxna med tät granskog, medan det i norr och framför allt i söder finns lövskog och halvöppen mark. På båda sidor om själva åsstråket finns mjukt kulliga och öppna marker, varav det mesta är betesmark. Geologiskt kan centralryggen ses som en fortsättning på en söderifrån kommande sammanhängande rullstensås.

Källa: I 4.

Bibehållande av värden. Hela området bör öppnas och nya barrträdsplanteringar bör ej tillåtas. Ingen täktverksamhet.

27 Vedema hall – Vedemakärret (N2, N3)

Mångformigt landskap med hotade arter. Geomorfologiska och rekreativa värden.

Beskrivning. Vedema hall är ett starkt kuperat skogsområde på urbergsgrund, som omges av Hörlingeån i öster och Röke å i söder med rika strandskogar och mader. Här finns förkastningsbranter och rullstensåsar, som skapar en dramatisk topografi. Den lilla Barsjön ligger i den västra delen. I området förekommer flera sällsynta lavar. Längs dalgångarna finns omfattande isälvsavlagringar i form av bl.a. åsryggar. Hörlingeåns dalgång med Vedemakärret är en viktig fågellokal. Området har också ett stort värde för friluftslivet.

Källor: I, I 6.

Bibehållande av värden. Vissa delar av den gamla bokskogen vid Röke å bör lämnas för fri utveckling. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd i hela området. Ingen täktverksamhet.

28 Källstorp (N3)

Naturbetesmark med artrik vegetation.

Beskrivning. Strax nordväst om Hörja finns en naturbetesmark med en ganska artrik vegetation. Den norra delen är betad björkskog, medan den södra utgörs av öppen hagmark med enstaka ek, björk, gran och tall i trädsiktet och en i busksiktet. Markskiktet består av gräshed och friskäng med arter som blåtåtel, kruståtel, rödsvingel, stagg, stenmåra, gråfibbla, slättergubbe, knägräs och borsttåg.

Källa: I 2.

Bibehållande av värden. Fortsatt hävd utan kvävegödsling.

29 Galthultamossen (N3)

Opåverkad myrmark med biologiska värden.

Beskrivning. Strax sydväst om Galthult ligger en svagt välvd, delvis skogbevuxen mosse. Ett kärndrag går över dess sydöstra del. Laggen är intakt runt större delen av mossen.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Mossen lämnas för fri utveckling.

30 Galthult (N3)

Naturbetesmark med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. I skogsbygden söder om Röke finns ett större omväxlande beteslandskap med fukthed, fuktängar, betad bokskog och tidigare åker. Området gränsar till byn Galthult i norr och till skog i väster och öster. De centrala delarna utgörs av betad bokskog med en tallmosse i mitten. På de torrare partierna i norr finns gräshed med arter som slättergubbe, vårbrodd, ängsfryle, stenmåra, knägräs och ängsviol.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt och intensifierad hävd med röjningar.

31 Norra Sandby – Almaån

Området ligger i övergången mellan det storskaliga åkerlandskapet vid Norra Sandby kungsgård och det småskaliga kulturlandskapet vid Aska och Källstorp. Genom området flyter Almaån, som har spelat en stor roll för foderproduktionen på de tidigare omfattande fuktängarna.

31a Norra Sandby – Almaån (K, N3)

Område som speglar landskapets utveckling från förhistorisk tid.

Beskrivning. Norra Sandby ligger i övergångsbygden mellan slätt och skog. Almaån flyter genom socknen och har varit den naturliga livsnerven under alla tider. Området är rikt på fornlämningar, i synnerhet stensättningar, som berättar om ett öppet odlingslandskap under järnåldern.

Bebyggelsen i Norra Sandby ligger väl samlad kring bygatan med gårdar av varierad ålder och skiftande utseende. Sandby kungsgård är en vitputsad tvåvåningsbyggnad från tidigt 1600-tal. Till gården hör några välbevarade ekonomibygnader, bl.a. en rödmålad i skiftesverk. Sandby kyrka från 1860-talet ersatte den tidigare medeltidskyrkan. Söder om byn utbreder sig stora och platta åkerfält, medan norr därom finns ett mera småskaligt odlingslandskap med stengården.

Vid Aska och Källstorp finns delar av ett ålderdomligt odlingslandskap bevarade med bl.a. stengården, fågator och odlingsrösen. Siktemölla är en välbevarad gård. Vattenkraften i Almaån var tidigt utnyttjad och under 1400-talet omtalas Laxbromölla som kvarnplats. Dagens kvarnhus från 1905 utgör tillsammans med en stenvalvsbro och närliggande boningshus en väl samlad kvammiljö.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Bebyggelsens och landskapets struktur måste bibehållas. Ny bebyggelse bör medges restriktivt. Oförändrad markanvändning.

31b Almaån vid Sandby (N3)

Sällsynta naturtyper och oreglerat vattendrag.

Beskrivning. Öster om Norra Sandby flyter Almaån fram genom fuktmarker och alstrandskog. Den naturligt slingrande ån och omgivande fuktmarker ger förutsättningar för en skyddsvärd flora och fauna.

Källor: 1, 17.

Bibehållande av värden. Fri utveckling av sumpskogarna och fortsatt betes- eller slåtterhävd av fodermarkerna.

32 Åkestorp (N3)

Naturbetesmark utan kvävepåverkan och med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. Nordöst om Vankiva finns en öppen och stenig hagmark med odlingsrösen intill Farstorpsån. I trädskiktet finns spridda exemplar av ek och ask samt en trädriddå vid ån. Inom betesmarken dominerar gräshedsvegetation med arter som slåttergubbe, blåsuga, knägräs, bockrot, blåtåtel, ljung och lingon.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt hävd utan kvävegödsling.

34 Jonstorpamyren (N2)

Opåverkad myr med stora biologiska värden.

Beskrivning. Området består av en välvd, kal mosse med såväl hölj- som ristuvsväxtvegetation, där höljstrukturen är tydlig. Vitag, tuvull och risvegetation dominerar mosseplanet. Kärren utgörs av en bred lagg i norr och ett centralt dråg, Höbäcken, med två sidoarmar. Det centrala dråget är ovanligt artrikt med blåtåtel, ängsull, brunven och kräklöver som dominerande arter. I drågets södra kant finns en fuktängsliknande zon med bl.a. tuvtåtel och kärtistel. Norr om dråget finns en skogsmosseremsa med grovstammig skog av tall och björk. Drågets sidoarmar är av mer ordinär typ med myrlilja och ängsull. Mossen är spelplats för orre.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Myren lämnas för fri utveckling.

35 Röshulta myr (N3)

Opåverkad myrmark med biologiska värden.

Beskrivning. Röshulta myr har svagt välvda och ristuvsväxtdominerade mosseplan. I norr finns en skogsmosse-yta med främst ljung i fältskiktet. De stora lagg- och drågpartierna domineras omväxlande av flaskstarr, ängsull, myrlilja och blåtåtel.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Området lämnas för fri utveckling.

36 Kädarps (N3)

Variationsrikt och relativt opåverkat skogsområde.

Beskrivning. Nordost om Röke ligger ett vildvuxet skogsområde med både hedbokskog och barrskog på tidigare betade utmarker. Området har vuxit igen spontant och variationen i träslag, ålder och täthet är stor. Vissa partier är mer fuktiga med sumpskog.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd.

37 Harastorps öst (N3)

Opåverkad myrmark med stora biologiska värden.

Beskrivning. Öster om Harastorp ligger en svagt välvd, delvis skogbevuxen mosse med intakta laggpartier. En rullstensås avdelar mossen i två hälfter.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Området lämnas åt fri utveckling.

38 Humlesjö (N3)

Naturbetesmark utan kvävepåverkan med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. Nordost om Röke finns ett område med omväxlande öppen mark och skog eller hagmark med solitära ekar. De trädlösa delarna innehåller både fuktigare och torrare partier. De torra delarna är tuviga och steniga med gräshed. På fuktigare mark finns rished av klockljustyp. Skogen är betad och består främst av ek, alm, ask och lind. I fältskiktet finns bl.a. granspira, slättergubbe, ögontröst, stenmåra, blåtåtel, krypvide, klockljustyp och odon. De angränsande åkrarna har breda och artrika renar.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt och intensifierad beteshävd utan kvävegödsling.

39 Aggarps myr – Aggarps by

Kring Aggarps by finns ett omväxlande och småskaligt landskap med små åkerfält, många stengården och betesmarker. Kulturlandskapet är en produkt av de naturliga förutsättningarna och människans kontinuerliga påverkan på landskapet.

39a Aggarpa myr (N2)

Relativt opåverkad myrmark.

Beskrivning. Aggarpa myr är en tydligt välvd, öppen mosse av östlig typ med både ris- och höljmosse och ett välutvecklat laggparti. I den sydvästra delen av mossen ligger en liten sjö. Laggkärr saknas eller så är det mycket smalt. Förekomst av kallgräs i en större mjukmattehölja.

Källor: 1, 2.

Bibehållande av värden. Fri utveckling av myrmarkerna.

39b Aggarps by (K, N3)

Mindre nordskånsk bymiljö som speglar 1800-talet. Omgivande ålderdomligt och småskaligt odlingslandskap.

Beskrivning. Aggarp är en välbevarad by med ett fåtal gårdar. Dessa är uppförda i traditionell stil och ligger utmed den gamla byvägen. Landskapet är kuperat med öppna åkerfält och beteshagar. I området finns kraftiga och vällagda stengärden, som markerar ägo gränser. Samma typ av odlingslandskap finns också vid Kattatorpet längre åt sydost.

Källor: 4, 11, 17.

Bibehållande av värden. Ägostruktur, markanvändning och bystruktur bibehålls. Ny bebyggelse bör anpassas till lokal tradition.

39c Myreholms mosse (N3)

Opåverkat myrområde med biologiska värden.

Beskrivning. Svagt välvd mosse med öppna och glest tallbevuxna partier. I den östra delen förekommer ett parti med en välutvecklad tuva-höljastruktur. För övrigt dominerar ristuvsvvegetation. I mossens sydvästra del ligger en tjäm med ett par anslutande mindre kärr. Laggen är mycket smal eller saknas.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Fri utveckling av myren.

40 Kråkeberga (N3, K)

Naturbetesmark utan kvävepåverkan och med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. Vid Kråkeberga söder om Farstorp finns en öppen hagmark med inslag av lövdungar, som bitvis har skogs karaktär. I träds kiktet finns ek, avenbok, björk och gran. I det glesa buskskiktet finns inslag av en och hassel. Markvegetationen är mångformig med gräshed, friskäng och olika skogstyper. Här finns bl.a. ett stort bestånd av slättergubbe samt borsttåg och knägräs. Inom området finns även åkrar, stengärden, fossila åkrar och odlingsrösen.

Källor: 4, 5, 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd utan kvävegödsling. Ingen markbearbetning.

41 Hasaberget (N2, N3)

Stort område med värdefulla skogsmarker. Naturbetesmark med viss påverkan, men ändå med stora biologiska värden.

Beskrivning. Området utgörs av ett stort skogklätt höjdområde norr om Ballingslöv, där gran och bok dominerar med små insprängda odlingsmarker. Boken är vanligast i de södra delarna med en del mycket gamla träd och högstubbar, som visar på lång trädbärande kontinuitet. Granskogen i norr är gammal, men växer troligen på mark som tidigare varit mer öppen. Skogen är dock varierad med en hel del gamla träd och lågor.

Limugnahultet är en avsides belägen, öppen hagmark med enstaka granar, bokar och björkar. Vegetationen är omväxlande med flera olika vegetationstyper. I fältskiktet finns bl.a. backtimjan, backnejlika, nattviol, luddhavre, kärrtistel, jungfrulin och gråfibbla. Inom området finns stengärden, odlingsrösen och en skålgropsförekomst. Söderut finns stora hedbokskogar på blockrik mark med ett ganska stort inslag av gamla träd och död ved.

Källor: 1, 12, 17.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd. Fortsatt och intensifierad beteshävd utan kvävegödsling. Inga markingrepp.

42 Lursjönäs (N3)

Relativt opåverkad och mångformig lövskog.

Beskrivning. På en halvö i Lursjöns västra del finns en vildvuxen skogsmark, där hedbokskog dominerar på torrare partier. I fuktigare områden finns alkärr och blandsumpskog. Skogen har tidigare betats, vilket stengärden visar på. Området utvecklas nu mot naturskogsförhållanden.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Skogen lämnas för fri utveckling.

43 Skärseröd (N3)

Äldre bokskog med lång kontinuitet.

Beskrivning. Intill Lursjöns östra strand finns ett större hedbokskogsområde. Skogen är relativt opåverkad och har lång kontinuitet.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd.

45 Kallsjön – Tydingen (N3, K)

Variationsrika skogssjöar med relativt opåverkade stränder och strandskogar. Välskött storbondegård.

Beskrivning. På gränsen till Östra Göinge ligger sjöarna Tydingen och den mindre Kallsjön. Sjöarnas stränder är uppbrutna med många uddar och öar. Här finns mångformiga strandskogar med både al, björk, bok och gran. Stenkeslycke är en välbevarad storbondegård. Samtliga byggnader har rödmålad träpanel. Boningshuset är extra påkostat med brutet tak och kolonnpelare, som ger gården herrgårdskaraktär.

Källor: 4, 11, 17.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd. Kanalisera friluftslivet. Stenkeslycke gård bibehålls intakt.

46 Norremosse (N2)

Opåverkad myrmark med stora biologiska värden.

Beskrivning. Norremosse är en myr med tydlig tuva-höljastruktur och ett glest trädskikt på de södra och västra delarna av mossen, som domineras av ristusvegetation. Öster om den stora fastmarksholmen finns en tuvullsdominerad höljmosseyta, vilken inkluderar några ovanligt stora höljor. I norr finns två större skogsmosseytor med en relativt gammal och högvuxen tallskog. I laggkärr och dråg, som ligger omväxlande, förekommer flaskstarr, ängsull och myrlilja.

Källor: 2, 17.

Bibehållande av värden. Myren lämnas för fri utveckling.

47 Fäjemyr – Röke (N1)

Stor och representativ myrmark med för regionen mycket stora biologiska värden.

Beskrivning. Tre km norr om Röke ligger en myr med öppna och vidsträckta mosseplan, där höljvegetationen överväger. Vitag utgör det dominerande inslaget i höljorna, medan tuvull och ris kännetecknar tuvorna. De södra och nordvästra delarna domineras av ristusvegetation och centralt finns en mindre skogklädd yta. Den nordvästra laggen är bred och kärret karakteriseras i vissa delar av flaskstarr, i andra av myrlilja och ängsull. Mossen är spelplats för orre och häckningslokal för ljunpipare, storspov och nattskärre.

Källor: 2, 7.

Bibehållande av värden. Fri utveckling av myren.

48 Änglarp (N3)

En av länets mest välutvecklade isälvsavlagringar med stora geovetenskapliga värden.

Beskrivning. Området sträcker sig från Algustorpasjön åt nordost förbi Änglarp. Den centralt belägna åsryggen är väl utformad och ofta upp mot 15–20 m hög. Den omgivande terrängen består av större och mindre kullar, platåer och flacka grusfält. Sydväst om Möllesjön och väster om åsen finns ett intressant blockmarksområde.

Källa: 14.

Bibehållande av värden. Ingen täktverksamhet.

49 Slättsjömossen (N3)

Opåverkad myrmark med biologiska värden.

Beskrivning. Sydöst om Vårsjön ligger en svagt välvd mosse med välutvecklade laggar. Mossen har ställvis tydliga tuva-höljastrukturer.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Lämnas för fri utveckling.

50 Vårsjön (N2)

Opåverkad sjö med limnologiskt värde.

Beskrivning. Vårsjön är en skogssjö med klart vatten och en rik rosettvegetation (Lobelia). Stränderna är ganska branta moränstränder utan vassar. Vid sjöns utlopp finns ett sandområde, där den sällsynta algen *Nostoc setterstedti* förekommer. (Se Örkelljunga kommun, område nr 10, där större delen av Vårsjön ingår.)

Källor: 7, 17.

Bibehållande av värden. Sjön lämnas utan ingrepp.

51 Stensmyr – Vejshulta myr (N1)

Opåverkade myrmarker med stora biologiska värden.

Beskrivning. På gränsen till Örkelljunga kommun ligger Stensmyr, som är en större mosse omgiven av ett välutvecklat laggkärr. I mitten finns dråggkärr och gölar. Myren är av västlig typ med mycket klockljung och småtallar ute på mosseplanet. Myrkomplexet består av svagt välvda, öppna och skogbevuxna mosseytor, kärrdråg, laggkärr och en centralt belägen tjärn. Från myren löper fyra kärrdråg, som domineras av flaskstarr, ängsull, myrtilja och blåtåtel. I nordväst förekommer två mindre höljmosseytor med ett stort inslag av tuvull. Övriga mosseytor domineras av ris. Mossen är spelplats för orre.

Strax söder om Stensmyr ligger Vejshulta myr, som är ett myrkomplex bestående av rismossar, skogsmossar, topogena kärr och en tjärn. Rismossarna hyser områden, där det förekommer rikligt med martall. Ställvis finns mjukmatte- och lösbottnhöjor med bl.a. småsileshår och vitag. De långsmala mosseytorna i öster omges av ett åslandskap.

Källor: 1, 2, 7.

Bibehållande av värden. Myrområdet lämnas för fri utveckling.

52 Vegesjö (N3)

Relativt opåverkad sjö med angränsande våtmarksområden.

Beskrivning. Tre km väst–nordväst om Bjärnum ligger Vegesjö med angränsande våtmarker och ett större kärrområde i norr. Området har en relativt rik fågelfauna. Strandskogarna är variationsrika med en hel del gammal gransumpskog.

Källa: 9.

Bibehållande av värden. Sjön och våtmarkerna lämnas för fri utveckling.

53 Farstorps Tågarp (N3)

Naturbetesmark med lång hävdkontinuitet utan kvävepåverkan.

Beskrivning. I Farstorps Tågarp finns en hagmark med tall- och björkdungar och enbuskage i buskskiktet. Gräshed av rödventyp dominerar fältskiktet med arter som kattfot, slåttergubbe, käringtand, blodrot, gullris, ängsvädd, ljung och lingon.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd utan gödsling.

54 Långaröd (N3)

Naturbetesmark utan kvävepåverkan och med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. I skogsbygden väst-nordväst om Hästveda finns två tuviga och blockrika betesmarker omgivna av åkrar och kulturbetesmarker. Trädskiktet är gles i den södra delen och tätare i den norra med ek, avenbok, asp, björk och tall. På torrare partier finns gräshedsvegetation med slåttergubbe, smultron, revfibbla och gökärt. De fuktiga delarna hyser en gräs-lågstarrvegetation med bl.a. granspira, smörboll, kärrtistel, ängsvädd, småvänderot och kärviol.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd utan kvävegödsling.

56 Hagnarp (N3)

Naturbetesmark med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. Hagnarp ligger i ett småbrutet jordbrukslandskap, närmast omgiven av åkermark. Här finns småkuperade moränmarker omväxlande i fuktiga partier och torra backar. Betesmarken är till större delen öppen med enstaka solitära träd. Enen är spridd över området, särskilt i den torrare norra delen. Här växlar markvegetationen mellan ljunghed och fårsvingeltorräng med arter som svinrot, slåttergubbe, backsippa, jungfrulin, kattfot och ängsvädd. På de fuktigare partierna finns stagghed med bl.a. borsttåg, blåtåtel, tranbär och klockljung.

Källor: 12, 17.

Bibehållande av värden. Fortsatt och intensifierad beteshävd utan kvävegödsling.

57 Tulatorp (N3)

Naturbetesmark med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. Vid Tulatorp finns en liten, öppen och stenrik hagmark med enstaka ekar och bokar. Markvegetationen domineras av gräsheds- och friskängssamhällen med arter som krypven, kruståtel, fårsvingel, prästkrage, svartkämpe, femfingerört, slåttergubbe, ljung, blåbär och lingon.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd utan kvävegödsling.

58 Boamyra (N3)

Opåverkad myrmark med biologiska värden.

Beskrivning. Söder om Verum finns en mosse med välvt plan, som domineras av risvegetation. Tuva-höljastrukturen är mycket markerad. I höljorna förekommer vitag, storsilesår och småsilesår. Tuvorna domineras av risvegetation. Laggarna är välutbildade och i den fastmarksrika södra delen finns ett större dråg, som vegetationsmässigt motsvarar laggarna. Myren är spelplats för orre och nattskärna.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Myren lämnas för fri utveckling.

59 Myrmark söder om Stavshult (N3)

Opåverkad myr med biologiska värden.

Beskrivning. Söder om Stavshult ligger en svagt välvd, till största delen öppen mosse med ett flertal fastmarksholmar i den östra delen. I den södra delen finns tydliga laggarna, i norr och sydöst drågpartier. Tuva-höljastruktur finns på det sydvästra planet.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Myren lämnas för fri utveckling.

60 Hagsjö

Kring byn Hagsjö finns ett omväxlande kulturlandskap med välbevarad naturbetesmark. Bebyggelsen och betesmarkerna har en ålderdomlig prägel, som underlättar förståelsen av det gamla kulturlandskapet.

60b Slättaröd (N3)

Naturbetesmark med lång hävdkontinuitet och utan kvävepåverkan.

Beskrivning. Nordväst om Bjärnum och söder om Hagsjö finns en välhävdad öppen hagmark med dungar av ek och björk. Fastigheten har en ålderdomlig struktur med steniga och tuviga betesmarker och ett ålderdomligt brukningssätt. Vegetationen är mosaikartad med både hed- och ängssamhällen. I fältskiktet finns brunven, rödven, ögontröst, smultron, knägräs, ängsviol, kärviol och stenmåra.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt hävd utan kvävegödsling.

61 Norrljungamossen (N3)

Opåverkad myrmark med biologiska värden.

Beskrivning. Ca fyra km sydväst om Vittsjö ligger ett litet myrkomplex med svagt välvda mosseytor, där ristavsvegetation domineras. Kärrområdena i den sydöstra delen består huvudsakligen av mjukmattsamhällen med bl.a. pors, flaskstarr, myrlija och ängsull. I anslutning till kärret ligger en mindre tjäm med gul näckros och dvärgbläddra. Gölen kantas av kärr med flaskstarr, hundstarr och blekvide i buskskiktet. **Källa:** 2.

Bibehållande av värden. Myren lämnas för fri utveckling.

62 Rommetorpamossen (N3)

Opåverkad myrmark med biologiska värden.

Beskrivning. Rommetorpamossen är en svagt välvd rismosse med dominans av främst tuvull och ljung. En svag tuva-höljastruktur förekommer på mosseplanet, som är öppet och har ett glest buskskikt av tall. Laggen, som omsluter större delen av mossen, är av ordinär typ och domineras bl.a. av ängsull, tuvull och vekeå. Halvön i mossens södra del är bevuxen med gammal skog.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Mossen lämnas för fri utveckling.

63 Fäjemyr – Bolat (N2)

Opåverkad myrmark med stora biologiska värden. Äldre bokskog med lång kontinuitet och hotade arter.

Beskrivning. På gränsen till Örkelljunga kommun finns ett myrkomplex bestående av flera små mosseplan, som domineras av ris, tuvull och pors. Tuva-höljastruktur dominerar på det södra planet. Här finns två stora kärrområden, ett i norr och ett i söder med bl.a. flaskstarr, ängsull och myrtilja. I mitten och i nordost finns en höljmosse med ställvis dominans av tuvsäv. Mossnycklar och myggblomster förekommer i den nordöstra delen. Intill Boalts by finns ett parti med hedbokskog och gamla bokar, som har en rik lavflora med bl.a. lunglav.

Källor: 2, 17.

Bibehållande av värden. Myren och skogen lämnas för fri utveckling.

64 Frostesmossen – Kämlehöljalt

64a Frostesmossen (N3)

Opåverkad myrmark.

Beskrivning. Frostesmossen är ett myrkomplex bestående av två kala mosseplan, skogsmosseytor, laggar och dråg. Det södra mosseplanet har en synnerligen väl utbildad tuva-höljastruktur med främst tuvdun och vitag. Skogsmosseytorna domineras av tall, tuvdun och pors, medan vegetationen i riskärren innehåller arter som blåttåtel, vattenklöver, flaskstarr, hundstarr och trådstarr.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Myren lämnas för fri utveckling.

65 Vittsjön – Vieån

Kring Vittsjön och Vieån finns ett omväxlande landskap med många kulturlämningar. Maderna vid ån har till sen tid använts för slätter och uppvisar många slätterberoende arter. Vattendraget har också haft stor betydelse som energikälla för kvarnverksamhet.

65a Näset Ubbalt (N2)

Hotade arter i bokskog med lång kontinuitet. Geovetenskapliga värden. Naturresevat.

Beskrivning. Gammal bokskog på Verumsåsen, som sträcker sig i öst–västlig riktning. Skogen är av hedtyp och har en mycket rik lav- och mossflora. Här förekommer bl.a. lunglav och andra sällsynta lavar. Området har också stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Verumsåsen är en av flera mäktiga, parallella rullstensåsar längs Vieån.

Källor: 1, 16.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med lavrik bokskog och en stor andel gamla träd och död ved. Ingen täktverksamhet.

65b Vittsjön (N3)

Sjö med värdefulla strandskogar och betydelse för friluftslivet.

Beskrivning. Vittsjön ligger direkt öster om Vittsjö samhälle. Sjön kantas av alstrandskogar med inslag av bok. Strandområdena hyser ett rikt fågelliv.

Källor: 1, 17.

Bibehållande av värden. Bevara den skogliga kontinuiteten med död ved och gamla träd. Reglering av båttrafiken.

65c Ekholmen – Gundrastorp (K, N2, N3)

Välbevarad kvarn- och sågmiljö med gamla anor.

Beskrivning. Terrängen öster om Vittsjön är kuperad och till stora delar skogbevuxen. Stensättningar vittnar om ett öppet odlingslandskap under järnåldern. Vid Gundrastorp och Ekholmen har Vieån tidigt utnyttjats som kraftkälla. En skvaltkvarn finns omtalad i Gundrastorp på 1690-talet och en kvarnplats vid Ekholmen ca 1730. Primärt var det mjölkvarnar, men sedermera tillkom sågar, stamp och spikhammare. Idag finns en såg vid Ekholmen och en mjölkvarn vid Gundrastorp, båda från det sena 1800-talet. De är brädfodrade med spåntak och bägge är välbevarade.

Källor: 4, 5, 17.

Bibehållande av värden. De vattendrivna anläggningarna och deras närmiljöer bibehålls. Igenväxning förhindras.

65d Vieån dalgång (N2)

Värdefullt vattendrag med omgivande våtmarker. Geomorfologiskt betydelsefulla områden.

Beskrivning. Från Vittsjön flyter Vieån vidare österut mot Helge å. På den norra sidan kantas ån av omfattande rullstensåsformationer. Floran är rik längs ån och här häckar bl.a. forsärla. Väster om Verums kyrka ligger Verums ängar i en dalgång kring Vieån. De öppna fuktängarna är till stora delar fortfarande betade och varje vår svämmas ån över på ängarna. Mellan Stavshult och Mölleröd flyter Vieån fram med forsar och fall och har på flera ställen skurit sig ned i djupa raviner med bokskogklädda kanter. Här finns ställvis flera parallella åsrygggar, som är mycket branta och bland de mäktigaste i länet. Nedanför Mölleröd blir landskapet flackare med stora ängsmader kring ån och här finns en rik och hävdberoende flora. Vieån meandrar sig fram i dalbotten, medan markerna höjer sig kraftigt mot väster och norr. Det omgivande landskapet domineras av granskogar med ett ganska stort inslag av lövträd och småbruten åkermark. Strandängarna vid ån domineras av fuktängar, som hyser arter som flaskstarr, kärrtistel, kabbeleka, videört och kråkklöver. Här finns också partier med s.k. svinrotäng, där det bl.a. växer trådtåg, grönstarr, blåttåtel, blodrot och hirsstarr. På sluttningarna finns en torrängsflora med backsippa, ängshavre, luddhavre, slåttergubbe, ängsskallra, svinrot, ängsruta, backnejlika och bockrot m fl.

Källor: 1, 12, 14, 17.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd av fuktmaderna. Ingen ytterligare reglering av vattendraget. Ingen täktverksamhet.

66 Magnarp (N3)

Sällsynta och hävdberoende vegetationstyper med lång kontinuitet.

Beskrivning. Norr om Magnarps by finns en öppen och stenig gammal slåttermark som betas. Fältskiktet domineras av en variationsrik ris- och gräshedsvegetation med arter som vårbrodd, tuvtåtel, kruståtel, kärrtistel, smultron, gråfibbla, blodrot, ängsvädd, kattfot, knägräs och borsttåg. Dessutom finns stora bestånd av den slåtterindikerande slåttergubben.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd utan kvävegödsling.

67 Hörlinge ängar – Skeingesjön

Väster om Skeingesjön finns stora fuktmarker, som har hävdats genom slätter och bete under mycket lång tid. Skeingeborgsruinen vittnar om kulturlandskapets långa historia.

67a Verum – Skeingesjön (N1, K)

Stort och för regionen unikt våtmarksområde med stora biologiska och kulturhistoriska värden. Lång hävdkontinuitet med flera slåtteryngade arter.

Beskrivning. Området består av stora och öppna våtmarksområden av mycket stort värde kring Vieån och Helge å väster om Skeingesjön. Strandängarna har tidigare huvudsakligen hävdats som slåttermark och i de torrare delarna även som betesmark. Ån har ett vackert meandrande lopp och på flera ställen finns s.k. korvsjöar. Marken är idag till stora delar ohävdad, men växer bara långsamt igen. Ett litet parti har åter börjat slås på senare år. Den östra delen är tuvigare beroende på tidigare betespåverkan. Enstaka trädungar finns i området, som annars är öppet. Pors förekommer spritt i hela området.

Intill Helge å finns en fuktig betesmark med lågstarräng och blåtåteläng. Här växer bl.a. trådtåg, hundstarr, hirsstarr, tranbär, ljung, krypvide och den sällsynta klockgentiana. Öster om ån finns en sidvallsäng och hagmark med fuktängs- och gräshedsvegetation. Inslaget av den slåtteryngade trådtågen är stort. Hela området har ett rikt fågelliv med ett stort antal olika vadar- och sjöfågelarter.

Källor: 1, 2, 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt och utvidgad slåtter och beteshävd.

67c Björkeberga – Skeinge (K, N3)

Herrgårdar i skogsbygd. Geomorfologiska värden.

Beskrivning. Vid medeltidens slut fanns ett Björkeberga län, som under 1500-talet övergick till adels gods, först med Björkeberga och sedan med Skeinge som huvudgård. Skeinge herrgård tillkom ca 1640 och fick sin nuvarande karolinska utformning vid mitten av 1700-talet. Huvudbyggnaden flankeras av två flyglar. Alléer kantar tillfartsvägarna enligt traditionellt mönster. Björkeberga gård präglas av 18- och 1900-talen. Av äldre byggnader kvarstår en ladugård från 1740. Sydväst om Skeingesjön finns ett större område med utbredda isälvsavlagringar med kullar och platåer. En åsrygg, vars sydligaste del är helt borttagen genom täktverksamhet, löper genom mellersta delen av området.

Källor: 4, 8, 11, 14.

Bibehållande av värden. De båda gårdsmiljöerna bibehålls intakta. Ingen täktverksamhet.

67e Gubbarp (N1, N3)

Artrik betesmark med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning. Bebyggelsen i Gubbarps by är varierad och ligger väl samlad söder om Verumsån. Odlingslandskapet är småbrutet och omväxlande. Norr om byn finns en öppen hagmark, som fortsätter ut i fuktängarna vid ån. På de torrare södra delarna finns en del dungar av gran, tall, bok och björk med inslag av en, hassel och rosenbuskar. Markvegetationen domineras av risheds-, gräsheds- och fuktängssamhällen. I artlistan finns bl.a. klockgentiana, höskallra, strätta, vasstarr, bunkestarr, trådstarr, jungfrulin, slåttergubbe och granspira.

Källa: 12.

Bibehållande av värden. Fortsatt beteshävd utan kvävegödsling.

68 Bodarpamyren (N3)

Opåverkad myrmark.

Beskrivning. Delvis skogbevuxen, välvd mosse med flera fastmarksholmar av varierande storlek. Tuva-höljastrukturer finns på det sydvästra mosseplanet. I anslutning till fastmarksholmar och fastmark i öster finns laggar. Myren är spelplats för orre.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Myren lämnas för fri utveckling.

69 Helge å (N3)

Större vattendrag med stora biologiska värden.

Beskrivning. En liten del av Helge å passerar genom kommunens nordöstra del. Ån kantas av fuktmarker och strandsumpskogar, som har ett rikt djur- och växtliv. Ån är reglerad norr om Hörlinge.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Inga ytterligare regleringar bör tillåtas.

70 Bjäret (N3)

Småskaligt landskap kring torp. Omgivande skogsmarker är relativt opåverkade.

Beskrivning. Området utgörs av ett skogsområde med vildvuxen karaktär på gränsen till Osby kommun. Kring torpet finns flera öppna åkerlyckor. Norr om torpet växer äldre bokskog omväxlande med blandsumpskog och granskog.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Fortsatt hävd av betesmarker och åkerlyckor samt fri utveckling av skogsmarken.

71 Hästmyr (N3)

Relativt opåverkad myrmark.

Beskrivning. På gränsen till Osby kommun ligger ett större myrområde med mer eller mindre välvda mosseplan och relativt öppna ytor. Här finns väl utvecklade dråg och laggkär. Tuva-höljastruktur förekommer över vissa ytor.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Fri utveckling av myren.

72 Bröna

72a Bröna myr (N2)

Opåverkad myrmark med stora biologiska värden.

Beskrivning. På gränsen till Kronobergs län ligger en stor, svagt välvd och kal hölj- och ristuvsmosse med omfattande dråg och laggar. På mosseplanet finns en tydligt bågformad tuva-höjljastruktur. De dominerande växtema är tuvull, vitag och ljung. Mossen bär spår av skogsbrand. Kärvegetationen utgörs av bl.a. flaskstarr, hundstarr, blåtåtel och vattenklöver. Ljungpipare häckar på mossen. Bröna myr ligger i anslutning till Bröna sjö, som också har stora naturvärden.

Källa: 2.

Bibehållande av värden. Fri utveckling av myren.

72c Bröna sjö (N3)

Relativt opåverkad skogssjö.

Beskrivning. Bröna sjö ligger på gränsen till Kronobergs län och är omgiven av skogsmark. Sjöns vatten är surt och humöst och sjön har kalkats under tio år. Närheten till Bröna myr och det ostörda läget är gynnsamt för störmingskänsligt djurliv.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Inga ingrepp i vattenmiljön eller omgivande strandområden.

73 Finjasjöns nordvästra strand (N3)

Stor strandskog med ett rikt fågelliv.

Beskrivning. Vid Finjasjöns västra strand finns en stor och sammanhängande strandskog, som har ett rikt fågelliv. Al dominerar med inslag av bl.a. ask och hägg. Bland de häckande fåglarna märks flera par mindre hackspett.

Källa: 17.

Bibehållande av värden. Spara gamla träd och död ved i strandskogen.